

ÇİN DIŞ POLİTİKASINDA YUMUŞAK GÜÇ DİNAMİĞİNİN KULLANIMI: ÇİN ETİYOPYA İLİŞKİLERİ ÖRNEĞİ

Fatih BEYAZ¹

Özet

Yumuşak güç, modern zamanlarda çatışmasız bir şekilde etki alanını genişletmek isteyen aktörlerin başvurmuş olduğu yaygın bir araç olmuştur. Çin, uluslararası düzende etki alanını genişletmek ve gücünü arttırmak amacıyla yumuşak gücü bir araç olarak kullanmaktadır. Bu araştırmanın amacı, Çin'in yumuşak gücü nasıl kullandığını ve bundan elde ettiği kazanımları örnekler üzerinden açıklamaktır. Araştırmanın temelinde yatan varsayım, Çin'in tarihsel olarak ve şimdi uluslararası politikadaki konumunu güçlendirmek için yumuşak güç kullandığıdır. Etiyopya özelinde Çin'in Afrika'daki durumu bunun kanıtıdır. Bu doğrultuda araştırmada, Çin'in kullanmış olduğu yumuşak güç araçları ve uygulamaları tespit edilmiştir. Araştırma, örnek bir vaka üzerinden ele alınmış, mikro ölçekten yola çıkarak makro ölçekte Çin'in küresel siyasete takip ettiği yumuşak güç politikası açıklanmıştır. Çin'in yumuşak gücünü örnek bir vaka üzerinden açıklanması ile literatüre katkıda bulunulmuştur. Araştırma betimsel analiz yöntemi ile hazırlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çin, Güç, Yumuşak Güç, Afrika, Etiyopya

THE USE OF SOFT POWER DYNAMICS IN CHINESE FOREIGN POLICY: THE CASE OF CHINA ETHIOPIA RELATIONS

Abstract

Soft power has been a common tool used by actors who want to expand their sphere of influence in a conflict-free manner in modern times. China uses soft power as a tool to expand its sphere of influence and increase its power in the international order. The purpose of this research is to explain how China uses soft power and the gains it obtains from it through examples. The underlying assumption of the research is that China has historically and currently uses soft power to strengthen its position in international politics. China's situation in Africa, specifically Ethiopia, is proof of this. Accordingly, in the research, the soft power tools and practices used by China were identified. The research was handled through a sample case, and starting from the micro scale, China's soft power policy in global politics was explained on the macro scale. It contributed to the literature by explaining China's soft power through an example case. The research was prepared with the descriptive analysis method.

Keywords: China, Power, Soft Power, Africa, Ethiopia

¹ Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilimdalı Doktora Öğrencisi; fatihbeyaz9994@gmail.com, Orcid: 0000-0002-5189-6631

1. Giriş

21. yüzyılda uluslararası siyasette güçlü bir aktör olarak varlık gösteren Çin'in, tarihsel köklerinden günümüz dünyasına kadar uzanan devlet geleneği içerisinde dünyayı tanımlama şekli, güce bakış açısı ve dünya siyasetinde oynadığı rol itibariyle ele alındığında hem tarihte hem de günümüzde baskın bir uluslararası aktör olduğu görülmektedir.

Bu araştırmada Çin'in tarihsel süreç içerisinde güç kavramını nasıl algıladığını ve dünya siyaseti açısından güce nasıl bir anlam yüklediğini, bu doğrultuda nasıl bir dünya siyaseti izlediğini ele alınmıştır. Bu bağlamda yapılan araştırmanın odak noktası Çin'in uluslararası siyasetteki yumuşak gücü olacaktır. Hem tarihinde hem de günümüzdeki siyasetinde var olan yumuşak güç, Çin'in yabancı olmadığı bir kavramdır. Çin'in yabancı olmadığı bu güç kavramının günümüzdeki yükselen Çin gücüne ne gibi etkileri olduğu ve bu güç kavramının Çin'in uygulamasında ne gibi bir yere sahip olduğu incelenmiştir. Çin'in yükselen gücüne yumuşak gücünün katkısı incelenirken bu katkının örnek bir bölge ve ülke üzerinden analizi yapılmıştır.

Bu araştırmanın sorusu, yükselen bir güç olan Çin'in yumuşak gücü nasıl kullandığı, hangi araçları kullandığı ve yumuşak gücünün Çin'in uluslararası siyasetteki gücüne katkısının ne düzeyde olduğudur. Böylelikle uluslararası siyasette etkin olan güçlerinden biri olan Çin'in yumuşak gücünün varlığı, araçları ve etkinliği analiz edilmiş olacaktır. Makalede öne çıkarmak istenen düşünce, Çin'in tarihten günümüze dek yumuşak gücü bir araç olarak kullandığı ve bu araca devletin güç kapasitesini arttırmak amacı ile başvurduğunu Afrika ve Etiyopya özelindeki örnekler üzerinden vurgulamaktır.

Araştırmanın literatüre katkısı, küresel siyasetin hegemon güçlerinden biri olan Çin'in yumuşak gücünün tarihsel olarak ele alınmış olduğu bu araştırmada adı geçen ülkeler baz alındığında örnek bir vakaya indirgeyip açıklayarak literatüre katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Araştırmanın deseni nitel araştırma metodu izlenerek hazırlanmış ancak nicel verilerden de yararlanılmıştır.

2. Çin'in Yükselişi

Tarih sahnesinde yüzyıllar boyunca güçlü bir medeniyet ve devlet olarak varlığını sürdüren Çin, 19. ve 20. yüzyılda çatışmalar, işgal ve kaosa şahit olmuş olsa da günümüzde yükselen bir güç olarak küresel siyasetin etkin aktörlerinden biri olarak varlığını sürdürmektedir. Çin Halk Cumhuriyeti'nin kuruluşu sonrasındaki süreci ele alırken Mao dönemi ve Mao sonrası dönem diye ikiye ayırabiliriz. 1840'lı yıllarda başlayan işgaller, savaş, yıkım 1940'lı yılların sonunda son bulmuş ve bu yüz yıllık dönem Çinliler için "utanç yüzyılı" olarak isimlendirilmiştir (Oktay, 2020: 43). Mao dönemi, komünist devrimin kalıcı hale getirilmesi ve güçlendirilmesi ile geçmiştir. Bu dönemde Çin'de büyük değişimler meydana gelmiş ve bu değişimler Çinliler

açısından zaman zaman çok sarsıcı olabilmiştir. Bu sarsıcı olaylardan biri bütün Çin’i 10 yıl boyunca etkisi altına alan “Kültür Devrimi” olmuştur.

Kültür devrimi, komünist devrimin tüm topluma tamamen hâkim olmasını sağlamak amacıyla batılı özellikler taşıyan burjuvaziye ve Çin’in geleneksel kültür ve öğretilerine karşı başlatılan harekettir (Özay, 2016). Mao, bu doğrultuda devrimci bir gençlik yetiştirmeyi ve bu gençlik ile Kültür Devrimi’ni hayata geçirmeyi hedeflemiştir (Armaoğlu, 2019: 437). Mao’nun hayalini kurduğu gençlik hızla Çin’in geleneklerine, tarihi birikimine ve öğretilerine, ülkedeki aydın kesime karşı saldırıya geçmiş ve büyük bir kaos dönemi yaşanmıştır (Kissinger, 2020: 246). Mao döneminde Çin’in ülke içerisinde yaşadığı çekişmeler ve kaotik ortam, devletin uluslararası siyaset sahnesine çıkışını geciktirmiş ve ülkenin geleneksel köklerinden tamamen koparılıp komünist bir kimlik üzerinden yeniden inşa edilmesi sürecini başlatmıştır. Bu durum Mao’nun ölümü sonrasında değişmiş ve Çin, güçlü bir devlet olma yolunda yeni politikalar üretmiş ve Mao sonrasında Çin için yeni bir dönem başlamıştır.

Mao Zedong’un 1976’daki ölümünün ardından Çin, Deng Xiaoping’in önderliğinde önemli siyasi ve ekonomik reformlardan geçmiştir. Bu reformlar Çin ekonomisini modernleştirmeyi ve küresel topluluğa açılmasını amaçlamıştır. Temel reformlar arasında Dört Modernizasyon (1978), Açık Kapı Politikası ve Ekonomik Reformlar (1970’lerin sonu), Diplomatik Tanıma ve Batı ile İlişkiler (1970’ler), Tek Çocuk Politikası (1979), Siyasi Ademi Merkeziyetçilik (1980’ler), Eğitim Reformları (1970’lerin sonu ve 1980’ler) ve Sosyalist Piyasa Ekonomisi (1992) Devlet İktisadi Teşebbüsleri yer almıştır. Bu reformlar ekonomik büyümeye ve dönüşüme yol açarak Çin’i dünyanın en büyük ekonomik güçlerinden biri haline getirmiştir. Ancak gelir eşitsizliği, çevre sorunları, siyasi reform ve insan hakları sorunları gibi zorlukları da beraberinde getirmiştir. Bu reformların mirası bugün Çin’in iç ve dış politikalarını şekillendirmeye devam etmektedir (Mühlhahn, 2020).

3. Güç Kavramı

Küresel siyasetin aktörlerinin birbirlerinin davranışlarını değiştirebilme yetisine “güç” denmektedir. Gücü bu yönü ile ele alabilmemiz için ise birden fazla aktörün ortak bir hayat sahasındaki varlığından söz edebilmek gerekmektedir (Balcı ve Kardeş, 2015: 324). Küresel siyasetteki aktörlerin davranışları incelenirken güç ile ilgili iki alt başlık, “Sert Güç” ve “Yumuşak Güç” öne çıkmaktadır.

Sistemdeki bir aktörün, zorlayıcı bir tutum ile sistemdeki bir başka aktörün davranışlarını istediği doğrultuda yönlendirebilmesi gücüne sert güç, “Hard Power” denmektedir. Sert güçte, belirleyici rolü üstlenen aktör askeri araçları kullanabilmekte ve tehditkâr bir tutuma sahip olabilmektedir (Vural, 2017: 126). Bu yönü ile değerlendirdiğimizde sert güç daha klasik dönem devlet davranışlarını ve güç anlayışlarını yansıtmaktadır. Tehditkâr ve zorlayıcı üsluptan ziyade üzerinde etkili olmak istediği aktörde bir cazibe oluşturmayı amaçlayan güç unsuru ise yumuşak

güçtür “Soft Power”. Yumuşak güç kullanımında sistemdeki bir aktör, davranışını yönlendirmek istediği aktörün üzerinde bir cazibe, çekicilik oluşturmayı ve aktörü istediği doğrultuda hareket eder hale getirmeyi amaçlar (Aydemir, 2019: 261-262). Bu kavramın akıl babası Joseph Nye, yumuşak gücü “*Aktörün istediği şeyi başkalarının da istemesini sağlamak, onları zorlamak yerine yanına çekmek veya işbirliği yapmak.*” olarak tanımlamıştır (Maimaiti, 2016: 10). Güç kavramı, bahsi geçen iki yönüyle ele alındığında yumuşak güç, uluslararası siyaset açısından daha barışçıl ve çatışmacı ortamdan daha uzak bir özelliğe sahip olduğu izlenimi vermektedir.

4. Yumuşak Güç ve Araçları

“Kültürel Diplomasi” ya da “Kamu Diplomasisi” olarak da bilinen yumuşak güç politikası, uluslararası sistemdeki bir aktörün kendi fikir ve kültürünü dünyaya tanıtmayı, aktörler arasında karşılıklı iletişim yollarının güçlendirmesi şeklinde oluşturulmaktadır (Önal, 2020: 221). Uluslararası sistemde nüfuz alanını arttırmak, güç arttırmak ya da bir aktörün davranışları üzerinde belirleyici olabilmek adına uygulanmak istenen yumuşak güç, daha uzun vadeli, sürece yayılmış bir uygulama ya da kazanım biçimidir. Bu güç anlayışı, küresel sistemde çatışmaya mahal vermeden, daha uzlaşmacı bir zeminde aktörlerin isteklerini elde etmesi anlayışı doğrultusunda gelişmiştir. Yumuşak güce duyulan ihtiyaç, uluslararası sistemin anarşik yapısından doğmuştur. Çünkü bu anarşik yapı içerisinde devletler, sert güç unsurlarına başvurduklarında büyük kayıplar verebilmiş ve bu durum kazanımı olmayan bir sonuç doğurmuştur. Bu nedenle yumuşak güç gibi bir araç kullanılarak daha az kayıpla daha uzun vadede kazanımlar elde edilmesinin önü açılmıştır.

Yumuşak gücün uygulanmasında temel anlamda 6 araç vardır. Bunlar: Bir ülkenin siyasi kurumlarının kalitesi, kültürel çekiciliğinin kapsamı, diplomatik ağlarının gücü, yüksek öğrenim sistemlerinin küresel itibarı, ekonomik modellerinin çekiciliği ve bir ülkenin dünyayla dijital ilişkisi veya medyası olarak sıralanabilir (The Soft Power 30, 2021). Uluslararası aktörlerin yumuşak güç politikası temel olarak bu altı yolu ve alt birimlerini takip etmektedir.

Sert Güç	Yumuşak Güç
Zorlama	İkna etme, ideoloji
Maddi gerçeklik	İmaj, Semboller
Ekonomik, Askeri	Kültür, Değerler
Dış kontrol	Kendi Kendini Kontrol
Bilgi	Güvenilirlik, Prestij
Hükümet	Toplum
Doğrudan (Hükümet tarafından kontrol)	Dolaylı (Kontrol edilemez)
Kasıtlı	Kasıtlı değil

Kaynak: Javier Noya, “The symbolic power of nations”

5. Çin'in Hedefleri

Çin, 21. yüzyıl dünya siyasetinin büyük oyuncularından biridir. Her büyük küresel aktör gibi gerçekleştirmeyi ya da sürdürmeyi amaçladığı büyük stratejilere sahiptir. Çin'in büyük stratejilerini dört başlık ile özetlemek gerekirse: 1) Çin'in toprak bütünlüğünü yeniden sağlamak (Tayvan'ı anakarayla birleştirmek) ve egemenliğini muhafaza etmek. 2) Asya-Pasifik'e Çin'in dışında bir devletin egemen olmasını engellemek. 3) Çin'in ekonomik kalkınmasına uygun bir uluslararası ortam oluşturmak. 4) Gelişen küresel düzeni şekillendirmede söz sahibi olmak (Andrew vd., 2020). Bu hedefler Çin'in dış politikadaki öncelikli alanlarını göstermektedir. Bu amaçları gerçekleştirmek doğrultusunda başvuracağı araçlar içerisinde yumuşak güç önemli bir rol oynamaktadır.

Uluslararası siyasette gücünü arttıran Çin, sistemdeki diğer süper güçler tarafından dengelemeye maruz kalmamak için bir yandan hızlı bir şekilde güç inşa ederken bir yandan da savunmacı bir görüntü vermeye çalışmaktadır (Yalçın, 2018: 315). Çin yükselişinin dengelenmek istenmesi realist perspektiften anlaşılabilir. Çünkü büyük güçler bir yandan hegemonya arayışında iken diğer yanda da diğer aktörlerin hegemonya arayışlarını engelleme eğilimi gösterirler. Bu davranış biçimi büyük güçlerin küresel çıkarlarının çatışma ihtimalinin varlığından kaynaklanmaktadır. Küresel çıkarları "koyun" metaforu, büyük güçleri de "kurt" metaforu ile örneklendirecek olursak, "aynı koyuna göz diken iki kurt uzlaşamaz" örneğini sunabiliriz.

6. Çin'in Yumuşak Gücü

Çin için yumuşak güç kullanımı çok eski zamanlara kadar gitmektedir. M.Ö. 771-476 yılları arasında Çin'de "Yüz Düşünce Okulları" diye adlandırılan dönemde devlet uygulamalarında yumuşak güç kullanılması tercih edildiği bilinmektedir. Yine M.Ö. gelişen Konfüçyüs düşüncesinde de sert gücü sınırlandırılma ve alternatif yumuşak güç politikalarına yönelme tavsiye edilmiştir (Önal, 2020: 223). Konfüçyüs düşüncesi sistemdeki aktörler arasında düşmanlık üretmeyen ve yayılmacı bir yol izlemeyen bir anlayışa sahiptir. Bu düşünce ahlaki öğretileri ön plana çıkarmıştır (Maimaiti, 2016: 35-36). Konfüçyüs düşüncesi ve eski Çin'de gelişen diğer düşünce sistemlerine baktığımızda Çin'in geleneksel yapısında gelişen güç anlayışı saldırgan ve yayılmacı bir anlayışı benimsemediği görülmektedir.

Tarihteki Çin yumuşak gücünün kullanımına verilecek örneklerden biri de Çinli Amiral Zheng He'nin 15. yüzyıl başlarında yaptığı coğrafi keşiflerdir. Bu keşifler Asya'yı, Ortadoğu'yu ve Afrika'yı kapsamış ve yaklaşık 30 yıl sürmüştür (Uluçer, 2012). Zheng He, seferleri boyunca ulaştığı yerlerde Çin'in gücünü ve muhteşemliğini göstererek cazibe oluşturmak istemiş ve Çinli tüccarlar için uygun bir ticaret zemini oluşturmak amacıyla yumuşak güç örneği sayılabilecek bir uygulamaya başvurmuş ve başarılı olmuştur. Bu doğrultuda gerçekleştirilen faaliyetlerde Çin, sert güce

başvurarak hiçbir toprak veya zenginlik elde etme amacı gütmemiş ve sömürgeci bir tutumdan uzak durmuştur (Kissinger, 2020: 30). Çin, bu dönemde güç inşa ederken saldırgan ve çatışmacı bir tavırdan uzak durmuş, yumuşak gücü aktif olarak kullanabilmeyi başarmıştır. Yine 15. yüzyılda Avrupalı denizcilerin gerçekleştirdiği coğrafi keşiflerde, ulaşılan bölgeler üzerinde Avrupalı devletlerin faaliyetlerinde sert güç daha ön planda olmuştur. Bu durum, Çin'in devlet düşünce ve uygulamasının tarihsel olarak Batı düşünce ve siyasetinden ayrıştığını, benzer bir davranış üzerinden anlayabilmemize olanak sağlamıştır. Bu bağlamda görüldüğü üzere yumuşak güç Çin için yeni bir uygulama değil, tarihsel sürecinde var olan ve uygulanan bir yöntem olmuştur.

Komünist devrimin ardından Çin Halk Cumhuriyeti'nde yumuşak güç uygulamalarının belirgin olarak ortaya çıkışı 1990'lı yılların sonuna rastlamaktadır. Bu tarihlerde Çin, başta Güneydoğu Asya ülkeleri olmak üzere Afrika'da iktisadi yardımlara başlamıştır. Bu doğrultuda dünyaya hitap etmek amacıyla televizyon yayınları yapılmış, dil ve kültür okulları açılmaya başlanmıştır (Naim, 2018: 231). Devrim sonrası Çin, uzun yıllar ülke içinde yaşanan gelişmelere odaklanmış ve Mao'nun ölümüne kadar uluslararası sahnede istenen ölçüde varlık gösterememiştir. Mao sonrası dönemde ise daha fazla dünyaya açılan, küresel ölçekte hedefler koyan ve uygulayan bir Çin olmuştur. Çin'in küresel ölçekte uyguladığı politikalar ve araçlar, bir süper güç olma ve küresel siyasetin belirleyici bir aktörü olma yolunda ortaya konmuştur. Yumuşak güç de bu araçlardan biri olmuştur.

Küresel hedeflerine ulaşmada kullandığı yumuşak güç politikaları ve araçları Çin'in dünya siyasetindeki güçlü konumunu destekleyen bir uygulamadır. Komünist bir devlet olması nedeniyle Çin, ülkenin küresel ölçekteki imajını kuvvetlendirmek ve bir Çin cazibesi oluşturmak için kullandığı yumuşak güç araçların tamamını devlet kontrolü altında tutmuştur. Böylelikle tamamen devlet politikalarına uyumlu bir yumuşak güç inşa edilmiş ve bu doğrultuda Çin'in diğer devletler nezdindeki imajı oluşturulmaya çalışılmıştır. 2000'li yılların başında Hu Jintao liderliğindeki Çin, "Barışçıl Yükseliş" veya "Uyumlu Dünya" gibi söylemler ile uluslararası sistem için bir tehdit olmadığını, barış ve uyum içerisinde büyüyen bir güç olduğu imajını vermek istemiştir (Önal, 2020: 224-225). 2000 yılı itibarıyla Çin yükselişi başlamış ve Çin bu yükselişini yumuşak güç araçları ile desteklemiştir.

7. Çin'in Yumuşak Güç Araçları

7.1.Konfüçyüs Enstitüleri

Konfüçyüs Enstitüleri, Çin'in yumuşak güç araçlarının başında gelmektedir. Kuruluş tamamen Çin devletinin kontrolünde çalışmaktadır. Enstitünün misyonu, dünyanın farklı bölgelerinde Çince kursları vermek ve Çin'i tanıtmaktır. Enstitü her yıl Çinli kolejler ve üniversiteler vasıtasıyla yaz kampları düzenlemekte ve Çin'de okumak isteyen öğrenciler için burs imkanları sağlamaktadır. Konfüçyüs Enstitüsü, Hanban ve

Pekin'deki Konfüçyüs Genel Merkezi tarafından yönetilmektedir. Eğitim Bakanlığı'nın doğrudan bir yan kuruluşu olan Hanban, enstitülerin çalışmaları ile doğrudan ilgilenmektedir (Confucius İnstitut, 2021). Konfüçyüs Enstitüsü, Çin için, dünyanın geri kalanıyla arasındaki “dostluğu güçlendiren bir köprü” olarak tanımlanmaktadır. Bu amaca yönelik ilk enstitü 2004 yılında Güney Kore'de açılmıştır (Jakhar, 2019). Çin'in yumuşak gücünün başlıca araçlarından biri olan bu enstitü, küresel ölçekte bir Çin yumuşak gücü inşa etmeye çalışmaktadır. 2019 yılı sonunda, dünya çapında 162 ülkede (bölgede) 550 Konfüçyüs Enstitüsü ve 1172 Konfüçyüs sınıfı kurulmuştur (Chinese International Education Foundation, 2021). Çin yumuşak gücünün küresel anlamda inşa edilebilmesi bir ölçüde de komünist devrim sonrasında Mao'nun ölümüne kadar olan dönemde uygulanan politikaların terk edilmesi ile mümkün hale gelmiştir. Söz konusu dönemde klasik Çin öğretisinin ortadan kaldırılmasına yönelik çalışmalar yapılmıştır. Bununla birlikte, eski çağlardan beri yumuşak güç, temeli Konfüçyüsçü öğretilere dayanan klasik Çin öğretilerinin önemli bir bileşeni olmuştur. Bu nedenle Çin, yumuşak gücün inşasında Konfüçyüs öğretileri ve kendi kültürel değerlerinden faydalanma yoluna gitmiş ve kültürel diplomasi ile küresel ölçekte yumuşak güç inşa sürecini Konfüçyüs Enstitüleri vasıtasıyla kurmaya başlatmıştır.

Enstitü yaptığı faaliyetler ile dünyadaki farklı ülkelerdeki öğrencileri Çin'e çekebilmiş ve bu öğrenciler vasıtası ile Çin'in dünyadaki saygınlığını ve cazibesini arttırmayı amaçlamıştır. Konfüçyüs Enstitüleri, faaliyet gösterdikleri ülkelerde genellikle ilgili ülkenin üniversiteleri ile oluşturulan iş birliği neticesinde açılmaktadır. Özellikle gelişmiş bölge ve ülkelerde yumuşak gücünü arttırmaya odaklanan Çin, enstitülerin hızla artan sayısından dolayı tepki görmektedir (Yıldız, 2021). Enstitüler faaliyetlerini yürütürken oluşan maliyetler ise yalnızca Çin'in sorumluluğuna bırakılmamıştır. Enstitülerde yapılan faaliyetler neticesinde oluşan maliyetlerin yarısı ilgili ülkenin enstitü ile bağlantılı olan kuruluşu tarafından üstlenilirken kalan yarısı ise Çin tarafından karşılanmaktadır. Böylelikle Çin, kendi yumuşak güç politikalarını uygularken ilgilendiği devleti de kendi amaçları doğrultusunda hareket ettirebilmektedir (Önal, 2020: 235). Böylelikle Çin bir yandan yumuşak gücünü kendi istekleri doğrultusunda uygularken diğer yandan da küresel ölçekte Çin etkisini arttırmaya devam etmektedir.

7.2. Medya ve İletişim

Yükselen gücünün farkında Çin, dünyaya bu gücü tanıtmak istemektedir. Çin Devlet Başkanı Xi Jinping, Çin Komünist Partisi'nin 19. Ulusal Kongresi'nde yaptığı konuşmada, “Çin, birleşik bir ulusal güç ve uluslararası etki açısından küresel bir lider olacak” demiştir. Küresel lider olabilmek için başvuracağı araçlar içerisinde de yumuşak gücü saymaktadır. Yumuşak güç, askeri birikim ve ekonomik büyüme gibi gelişmelerin yanında küresel bir lider olabilmek için gerekli olan unsurlardan biridir. Bu nedenle Çin, yumuşak gücü ile ilgili Konfüçyüs Enstitülerinin yanında dünyaya

Çin kültürünü tanıtmak için farklı iletişim kanallarının kullanımını da vurgulanmıştır. Xi Jinping, “Çin'in hikayelerini iyi anlatmak, Çin'in gerçek, çok boyutlu ve panoramik bir görünümünü sunmak ve ülkemizin kültürel yumuşak gücünü geliştirmek için uluslararası iletişim kurma kapasitemizi geliştireceğiz” söylemi de bunu destekleyen bir söylem olmuştur (Torres, 2017). Çin, dünyaya hitap edebilmek için belirli iletişim kanalları kurmuştur ve bunları sıkı bir şekilde denetlemiştir. Daha önce de ifade edildiği gibi yumuşak güç araçları bizzat devletin kontrolünde hareket etmektedir.

Çin'in medyadaki araçlarının başında Çin Küresel Televizyon Ağı (CGTN) gelmektedir. Bu kanal, yumuşak güç araçları içerisinde Çin'in önemli bir gücünü oluşturmaktadır. Çin'in imajını ve cazibesini dünyaya tanıtmaktadır. Bunu yaparken Çin'in, dilini, kültürünü ve turizm olanaklarını bir ilgi oluşturabilecek şekilde tanıtmakta ve bu yönde yayınlar yapmaktadır. Bu medya kuruluşunun da yayınlarının tamamı devletin kontrol süzgecinden geçmektedir (Aydemir, 2019: 266-267). CGTN, 171 ülkede İngilizce, Arapça, Fransızca ve İspanyolca dillerinde yayınlar yapmaktadır. Bu dört dil dünyada en fazla konuşulan diller arasındadır. Bu doğrultuda daha fazla bölgeye hitap edebilen yayınlar yapılmaktadır. China Radio International ise Çin'in dünyaya hitap edebilme araçlarından bir başkasıdır. Bu radyo kanalı 65 farklı dilde yaptığı yayınlar ile dünyadaki en büyük ikinci radyo olmuştur. Çin sineması ise küresel ölçekte yapımlar yapma yolunda adımlar atarken devlet bu yönde de bir kontrol mekanizması olarak bazı kısıtlamalar getirmiştir. Çinli yapımcılar büyük sinema yapımcıları ile ortak projeler yaparak büyümüş ve küresel ölçekte bir sinemaya hitap etme yoluna girmiştir (Önal, 2020: 229). Çin, kendini dünyaya tanıtabilmenin yollarını inşa edebilmiş ve bu yöndeki yumuşak gücünü devlet kontrolü altına almıştır. Böylelikle Çin yumuşak gücünün iletişim ve medya ayağı bahsi geçen araçlar üzerinden sürdürülmüştür.

7.3.Sosyal Yardımlar

Çin küresel siyasetteki süper güçler arasında yerini alırken burada artık yeni bir aktör olarak sahnede olduğu bilinci ile dünyaya pozitif anlamda bir imaj çizmek istemektedir. Bu imajı dünyada yaptığı insani yardımlar ve gönüllülük esasına dayalı faaliyetler ile oluşturmaktadır. Bu da Çin'in bir diğer yumuşak güç aracı olarak var olmaktadır.

Çin'in bu yumuşak güç aracına verilebilecek örnekleri sıralanabilir. 25 Nisan 2015'te Nepal'i vuran yıkıcı bir deprem, binlerce can kaybına ve büyük yıkıma neden olmuştur. Çin, 140 milyon dolar değerinde acil yardım malzemeleri sağlamış, kurtarma ekipleri ve sağlık personeli göndererek yanıt veren ilk ülkeler arasında yer almıştır (United Nations Development Programme, 2021). Burada yapmış olduğu yardım ile Çin, bir yandan komşusu olan Nepal ile dostane ilişkilerini geliştirme yönünde bir adım atmış bir yandan da dünyaya olumlu bir imaj göstermiştir.

Bir başka örnekte Çin, Kovid-19'un yayılmasının ardından dünya genelinde yaşanan salgın hastalık ile mücadelede diğer devletlere yardım etme hususunda başı çeken ülkelerden olmuştur. Çin, bu durumu mevcut kalkınma programlarından farklılaştırarak insani yardım olarak adlandırmıştır. Çin, Kovid-19 virüsü ortaya çıkınca küresel ölçekte güvenilirliğini yitirmiştir ancak salgınla mücadelede diğer ülkelere yaptığı yardımlar sayesinde itibarını yeniden kazanma sürecini başlatmıştır. Bu doğrultuda Çin, 31 Mayıs 2020'ye kadar 150'den fazla ülke, bölge ve uluslararası kuruluşa tıbbi malzeme bağışlamış ve 27 ülkeye doktor ve sağlık ekibi göndermiştir (Kurtzer, 2020).

Çin insani yardım veya sosyal yardımlar adı altında yardıma ihtiyacı olan devletlere ve bölgelere yaptığı yardımlar ile yumuşak gücünü arttırmaktadır. Bu gücünü arttırmasında etkili olan faktör ise yardım faaliyetleri yürüttüğü ülke ve bölgelerde bir Çin sempatisi oluşturmak suretiyle küresel imajına olumlu anlamda bir katkıda bulunmasıdır.

7.4.Ekonomi

Yumuşak güç araçları yalnızca kültürel diplomaside kullanılan yöntemler ile sınırlandırılmaz. Yumuşak güç birden fazla etkenden meydana gelir. Ekonomik güç ilk bakışta bir sert güç aracı olarak görülebilir fakat aslında yumuşak gücü destekleyen önemli unsurlar arasında yer almaktadır. Çin, büyüyen ekonomisi ile yeni bir imaj oluştururken ekonomiyi bir yumuşak güç aracı olarak kullanmaktadır.

Çin'in ekonomiyi yumuşak güç aracı olarak kullanmasını "Kuşak Yol Projesi" üzerinden açıklanabilir. Çin gerçekleştirmek istediği bu proje ile Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarını kapsayan büyük bir ticaret ağı kurarak Çin merkezli yeni bir dünyanın da temellerini atmak istemektedir. 2013 yılında gündeme gelen bu proje kapsamında 130'dan fazla ülke ile yatırımlar ve işbirlikleri gerçekleştirilmiştir. Çin'in proje kapsamında yaptığı yatırımların genelde gelişmemiş veya gelişmekte olan ülkelerde olduğu görülmektedir. Bu ülkelerde yaptığı yatırımlar sırasında Çin'in ekonomisi, üretim gücü veya inşa gücü mevcut ülkede bir cazibe oluşturmaktadır (Yıldız, 2021). Çin'in büyüyen gücü bu ülkelerde izinden gidilmek istenen büyük ve güçlü ülke imajının oluşmasına katkıda bulunabilir ve bu durumda Çin'in yumuşak gücüne katkı sağlayan unsurlardan birini meydana getirebilir. Çin, bahsi geçen bu yumuşak güç araçlarını küresel siyasetteki gücünü arttırmak ve dünya genelinde bir Çin cazibesi oluşturmak amacıyla kullanmaktadır.

8. Küresel Yumuşak Güç Verilerine Göre Çin'in Yumuşak Gücü

Yumuşak güç, 21. yüzyıl da kendini çok belirgin bir şekilde göstermektedir. Yumuşak gücün insanlar üzerindeki etkisi ve yönlendirici gücü küçümsenemeyecek kadar önemli bir seviyededir. Bu gücü kullanan devletlerin, yumuşak güç araçları ve bu araçların kitleler üzerinde etkisi hakkında yapılan değerlendirmelerin sonuçları veri

olarak sunulmaktadır. Buradan yola çıkılarak Çin'in yumuşak gücü karşılaştırmalı olarak incelenecek ve Çin'in yumuşak gücünü ele alarak bir analiz yapılacaktır.






Global Soft Power Index Top 10			
1		United States	67.1
		8.6 Familiarity	
		7.7 Influence	
		7.1 Reputation	
2		Germany	61.9
		7.9 Familiarity	
		6.0 Influence	
		7.4 Reputation	
3		United Kingdom	61.8
		8.2 Familiarity	
		6.5 Influence	
		7.5 Reputation	
4		Japan	60.2
		7.6 Familiarity	
		5.8 Influence	
		7.5 Reputation	
5		China	58.7
		7.6 Familiarity	
		7.1 Influence	
		6.5 Reputation	
6		France	58.5
		8.1 Familiarity	
		5.8 Influence	
		7.1 Reputation	
7		Canada	54.5
		7.4 Familiarity	
		5.0 Influence	
		7.5 Reputation	
8		Switzerland	54.5
		6.9 Familiarity	
		4.7 Influence	
		7.6 Reputation	
9		Sweden	51.9
		6.4 Familiarity	
		4.2 Influence	
		7.4 Reputation	
10		Russia	51.0
		7.2 Familiarity	
		5.7 Influence	
		6.5 Reputation	

Kaynak:Global Soft Power İndex, Brand Finance Brandirectory

Yukarıdaki tablo üç ana yumuşak güç kriteri baz alınarak oluşturulmuştur. Bu veriler 2020 yılı verileri dikkate alınarak hazırlanmıştır. Bilinirlik, etkileme gücü ve şöhretin yani ne kadar ünlü, tanınır olduğu kıstaslarının baz alındığı bu yumuşak güç sıralamasında Çin beşinci sırada yer almaktadır. İlk beşte yer alan devletler dünyadaki

büyük markalara sahip devletlerdir. Aynı zamanda yüksek üretim kapasiteleri ve güçlü ekonomileri ile dikkat çeken ülkelerdir. Sıralamanın ölçütleri olan üç başlık göz önünde bulundurulduğunda Amerika Birleşik Devletleri'nin birinci sırada yer almasını sağlayan ve Çin'in beşinci sırada olmasına neden olan faktörler incelendiğinde birkaç önemli hususun öne çıktığı görülür. Öncelikle Amerika güçlü ekonomisi, kitle iletişim araçları, sosyal medya ve sinemadaki köklü ve etkili gücü, teknolojiye ilkelere öncülük etmesi, küresel ölçekte kullanılarak yaygınlık kazanmış bir dile sahip olması gibi kıstaslar birinci sırada yer almasını sağlamıştır. Dünyaya daha barışçıl, demokratik, hukuka önem veren bir görüntü çizmesi itibarıyla model ülke olma özelliği bunu desteklemiştir. Bunlar Amerikan cazibesini oluşturan etkenler olmuştur.

Çin'in bu konuda ABD'nin gerisinde kalmasında başlıca etkenlerden biri Komünist idare şekli altında çok uzun yıllar dünyaya sempatik bir görüntü verememesi ve cazip bir imaj çizememiş olmasıdır. İnsan hakları, hukukun üstünlüğü veya özgürlükler anlamında ABD'ye kıyasla daha pozitif bir imaj çizememiş olması küresel ölçekte bir Çin cazibesi oluşturamamasına neden olmuştur. Çin gerek kitle iletişim araçları ile gerek sosyal medya veya sinema ile dünyaya ABD kadar hitap edebilen bir devlet olamamış, tam aksine ülkede bazı sosyal medya uygulamaları yasaklanmış ve dünya ile Çin'in iletişimi kısıtlı kalmıştır. Bu durum da Çin'in imajında negatif bir etki oluşmasına neden olan faktörlerden biri olmuştur. Çin'in yükselen ekonomisi ve dünyadaki nüfuz alanlarını çoğaltması üçüncü dünya ülkelerindeki yatırımları ve alt yapı yardımları Çin'in büyüyen bir güç olarak cazibe oluşturmasını, bilinirliğini ve tanınırlığını arttıran unsurlar arasındadır. Özellikle üçüncü dünya ülkeleri olarak isimlendirilen ülkelerdeki faaliyetleri Çin'in bu ülkeler üzerinde pozitif etkiler bırakmasına katkıda bulunmaktadır. Böylelikle Çin, gelişmiş olan ülkelerden ziyade gelişmekte olan ülkeler üzerindeki yumuşak gücü ile uluslararası düzende ve devletler üzerinde bir Çin cazibesi oluşturmaktadır.

Rank	Nation	Business & Trade	Governance	International Relations	Culture & Heritage	Media & Communication	Education & Science	People & Values	Medals General Public	Medals Specialist Audiences
1	 United States	6.6	4.3	6.2	5.5	5.2	6.6	3.9	10	2
2	 Germany	6.8	5.5	6.4	5.4	5.0	5.9	4.2	11	1
3	 United Kingdom	5.8	4.7	6.3	6.0	5.1	5.5	4.5	5	3
4	 Japan	6.9	5.4	5.1	5.7	4.1	6.5	4.7	8	1
5	 China	6.6	3.4	5.4	5.2	2.9	5.1	2.8	2	1

Kaynak: Global Soft Power Index, Brand Finance Brandirectory

Yukarıdaki tabloda yer alan verilerde dünya yumuşak güç sıralamasındaki ilk beş devlet gösterilmiştir. Bu veriler 2020 yılı verileri dikkate alınarak hazırlanmıştır. Bu devletlerin başlıklar halinde belirtilmiş olan yumuşak güç aracı veya değerlendirme kriterlerindeki güç dağılımı gösterilmiştir. İş ve ticaret, idare veya yönetim etkisi,

uluslararası ilişkileri, kültürel miraslar ve köklü gelenekler, medya ve iletişim, eğitim ve bilim, insanlar ve ülkeye ait değerler, uzman izleyicilerin değerlendirmeleri gibi kriterler ile ülkeler yumuşak güçleri bakımından kıyaslanmıştır.

Çin, yumuşak güç sıralamasında bahsi geçen kriterler ışığında dünya sıralamasında beşinci sırada yer almasına rağmen değerlendirmeye konu olan hiçbir başlıkta ilk beşte yer alan diğer hiçbir devletin önüne geçememiş ve hiçbir başlık altında en yüksek cazibeye sahip devlet olamamıştır. Var olan kriterler içerisinde en yüksek cazibe ve imaja sahip olduğu yumuşak güç unsuru ticaret ve iş alanında olmuştur. Özellikle son yıllarda tüm dünyanın tedarik gücü haline gelen Çin, bir yandan üretimde büyük bir güç halinde iken bir yandan da küresel ölçekte markalar üreterek pazarlara girmektedir. İş dünyasında büyük Çin yatırımları gerçekleşmekte, bu yatırımların gerçekleştiği ülkelerde Çin'in imajı yükselmekte ve ekonomik anlamda yükselişte olan bir Çin, kurulan ticari ortaklıklarda da olumlu bir imaj çizmektedir. Böylelikle Çin'in yumuşak gücüne en yüksek katkıda bulunan alanın iş ve ticaret olması; üretimdeki gücü, ticari ağları ve iş dünyasındaki tercih edilen ülke olması nedeniyledir.

Çin'in yumuşak gücünün zayıf olduğu ve küresel ölçekte bir Çin cazibesi oluşumunu aşağı çeken unsurlar ise yönetim, medya ve iletişim, başlıklarındaki unsurlardır. Çin'in yönetim anlamında cazibesini zayıflatan unsur, komünist yönetim altından kontrollü, daha az özgürlüklerden bahsedilen bir imaja sahip olmasından kaynaklanmaktadır. Medya ve iletişim konusunda Çin'in küresel imajına zarar veren durum ise ülkedeki tüm medyanın ve iletişim araçlarının devlet kontrolü ve sansürüne tabi olmasından kaynaklanmaktadır. Halkın teknolojik evrendeki hareket kısıtlılığı ve dünya ile iletişimlerinin devletin izin verdiği ölçüde kalması Çin'in küresel imajında negatif bir etki oluşmasına neden olmaktadır ve yumuşak gücünü zayıflatan bir diğer unsurdur.

Çin, yumuşak gücünü arttırabilmek için gelişmiş ülkelerden çok geliştirmekte olan ülkelere öncelik vermektedir. Böylelikle yumuşak güç gibi uzun vadede kazanım elde edilebilen bir unsurdan çok daha kısa sürede kazanımlar elde edebilmeyi hedefleyen Çin'in Afrika'daki yumuşak güç faaliyetleri bu durumu örnekler niteliktedir.

9. Çin'in Afrika Kıtası'ndaki Yumuşak Gücü

Genel olarak gelişmemiş veya geliştirmekte olan ülkelerin var olduğu Afrika kıtasında Çin, yumuşak gücünü test etmektedir. Kıtadaki varlığı çok eski dönemlere dayanan Avrupalı sömürgeci güçlerin nüfuz alanı kadar bir nüfuz alanını Çin neredeyse son yıllarda elde edebilmiştir. Kıtadaki ekonomik ve ticari faaliyetlerinin yanında yumuşak gücünü de kıtaya taşımaktadır.

Afrika kıtası ile Çin'in münasebetleri 1950'li yıllardan 70'li yıllara kadar daha çok Çin'in Tayvan ile arasındaki anlaşmazlıktan doğan uluslararası tanınma sorunu üzerinde gelişmiştir. Çin, uluslararası sistem tarafından tanınan tek ülkenin Çin Halk Cumhuriyeti olmasını istemekte ve Afrikalı devletlerden de bu konuda destek görmeyi

ummaktadır. Bu nedenle bu yıllarda münasebetler genelde bu zeminde ilerlemiştir. Mao sonrası dönemde ise kıta ile Çin arasında ilişkiler ekonomik temelde öne çıkmıştır (Yıldırım, 2019: 2387).

Çin açısından Afrika'daki ilk yumuşak güç denemeleri 1970'li yıllara rastlamaktadır. Bu dönemde bazı Afrika ülkelerine kıyasla GSYH açısından daha kötü durumda olmasına rağmen Çin, kıtadaki yoksul ülkelere ekonomik yardımda bulunmuştur. Yine kıtadaki bazı ülkelerin ulaşım altyapısını finanse ederek kıta ülkeleri üzerinde pozitif bir imaj oluşturmak istemiştir. Çin'in bu yumuşak güç politikaları neticesinde 1971 yılında Birleşmiş Milletler'de yapılan oylamada 26 Afrika ülkesi Çin Halk Cumhuriyeti lehine oy kullanarak BM'deki temsilciliği kazanmasına katkıda bulunmuşlardır (Bayram ve Emiroğlu, 2016: 503). Çin, Afrika ülkeleri ile kurduğu ilişkilerde yumuşak gücünü öne çıkarmış ve bunun neticesinde uluslararası sistemde diplomatik bir kazanım elde etmiştir. Bu yumuşak gücü elde etmede ekonomik araçlardan faydalanmış ve istediği etkiyi oluşturabilmiştir. Böylelikle tarihsel olarak devletin kullandığı araçlar içerisinde yer verdiği yumuşak gücü günümüzde de kullanmış ve böylelikle uluslararası sistemde kazanım elde etmiştir.

Afrikalı devletler açısından Çin'in kıtadaki varlığı eski sömürgeci Avrupalı devletlere kıyasla daha olumlu görülmektedir (Akalin ve Yiğenoğlu: 2018: 398). Çin bu imajı oluşturabilmek ve kıtadaki yumuşak gücünü güçlendirmek adına belirli ilkeler takip etmiştir. Afrikalı ülkeler ile Çin arasında bir güven bağı oluşturulmak istenmiştir. Bu devletler ile Çin arasında ortak çıkarlar oluşturmak ve bu çıkarlar doğrultusunda her iki tarafında karlı çıktığı iş birliklerinin geliştirilmesi istenmiştir. Bu yönüyle değerlendirildiğinde Çin, daha önce kıtada etkili olan sömürgeci güçlerden farklı bir yol izlediğini de göstermek istemiştir (Ceylan, 2020). Çin'in bu hareket düşüncesi ise uygulamada sert güce başvurmadan yumuşak gücü kullanarak, karşılıklı iş birlikleri ile kazanımlar elde etme isteğini öne çıkarmıştır. Herhangi bir çatışmacı veya tek taraflı kazanımlar elde etmeye yönelik kriz oluşturabilecek durumlardan uzak durarak, daha uzlaşılabilir, karşılıklı kazan kazan anlayışının hâkim olduğu bir yapı Çin tarafından kurulmak istenmiştir. Kara ve deniz sınırlarında ulusal güvenliğini muhafaza etmek veya nüfuz alanlarını kaybetmemek adına sert gücünü gösteren, uygulamaya sokan Çin, sınırlarının ötesindeki coğrafyalarda sert gücünden ziyade yumuşak gücünü ön plana çıkararak bu zeminde ilerlettiği politikalar ile kazanımlar elde eden bir yol takip etmektedir. Buradan hareketle Çin, Afrika kıtasında izlediği bu yol ile elde etmek istediği kazanımları süreç içerisinde elde etmeyi ummuş ve kıtadaki varlığını son yıllarda arttırmıştır.

Çin'in Afrika'daki yatırımları bir Çin cazibesi oluşmasında önemli bir etken olmasının yanında Çin'in alacaklı olduğu devletlerden borçlarını silmesi de Afrikalı ülkeler üzerinde olumlu bir imaj oluşturmasında etkili olmuştur (Akalin ve Yiğenoğlu, 2018: 400). Çin'in uygulamış olduğu Afrika politikalarında kıtanın geleneksel sömürgeci Batılı aktörlerinden farklı bir yol izlemesi kıtadaki etkinliğinin artmasına katkı

sağlamıştır. Örneğin Çin, gözle görülebilir altyapı projeleri, vadesi uzun ve faiz problemi oluşturmayan kredi fonları, borç silme gibi yumuşak güç uygulamaları ile kıtadaki nüfuz alanını arttıran bir küresel aktör olarak ilerlemektedir (Bayram ve Emiroğlu, 2016: 504).

Çin'in diğer küresel aktörlere kıyasla Afrikalı ülkeler için daha cazibeli kılan şeylerden biri de yaptığı iktisadi yardımların kullanım alanlarına müdahale etmemesi yani herhangi bir şart koşmamasıdır (Dağlı, 2018). Bu doğrultudaki politikaları neticesinde Çin, kıtadaki en büyük ticari ortak konumuna yükselmiştir. 2013 yılı itibariyle Afrikalı devletler ile Çin'in ticareti 210 milyar dolar seviyelerine gelmiş ve bu rakam Çin'in Afrika Kıtası'ndaki bir numaralı ekonomik aktör olmasına neden olmuştur (Bayram ve Emiroğlu, 2016: 504). Çin kıtada elde ettiği bu nüfuzu sert güç araçlarına başvurmadan, yumuşak güç araçlarından faydalanarak elde etmiştir.

Afrika'da pek çok projeye yardımda bulunan Çin, kıta ülkelerinde yaşanan sağlık sorunlarına da kayıtsız kalmamış ve tıbbi anlamda büyük yardım çalışmaları yürütmüştür. Çinli 15.000 sağlık personeli ve doktor yardım amacıyla Afrika'da pek çok bölgeye gönderilmiş ve yapılan çalışmalarda 180 milyon insan tedavi görmüştür (Yıldırım, 2019: 2393). Afrika Kıtası'nda 54 ülke bulunmakta ve bu ülkeler üzerindeki yumuşak gücü sayesinde uluslararası kamuoyunda sayısal anlamda bir çoğunluğu yanına çekebilecek bir ağ kurması Çin'in elini kuvvetlendirmektedir. Çin'in yumuşak güç uygulamalarını daha iyi anlamak ve analiz edebilmek adına örnek bir vaka incelemesi olarak Etiyopya örneği ele alınacaktır.

10. Çin'in Etiyopya'daki Yumuşak Gücü

Etiyopya, Afrika boynuzu diye adlandırılan bölgedeki en büyük ve en kalabalık ülkedir. 1993 yılında Eritre'nin Etiyopya'dan ayrılması Etiyopya'nın deniz ile olan bağlantısını sonlandırmış ve bir kara ülkesine dönüştürmüştür (Marcus, 2021). Ancak Etiyopya bölgedeki stratejik değerini kaybetmemiştir. Etiyopya ve Çin'in diplomatik temasları 1960'lı yıllarda kendini göstermeye başlamıştır. 1995'ten bu yana ise iki ülke arasındaki ilişkiler daha da güçlenmiş ve neredeyse "Stratejik Ortaklık" düzeyine gelmiştir. Etiyopya'nın Sahra altı Afrika'daki en büyük orduya sahip devlet olması, Afrika Birliği genel merkezine ev sahipliği yapması ve Etiyopya'nın Çin'i rol model alması gibi faktörler Çin'in bölgedeki nüfuzunu arttırmasında Etiyopya-Çin ilişkilerini önemli kılmıştır (Yusuf ve Alkan, 2020: 236-238). Etiyopya'nın iktisadi gelişim sağlamada ve ülkedeki alt yapıların geliştirilmesi aşamasında Çin'i örnek alması iki ülke arasındaki ilişkilerin iyi bir seviyede olduğunu göstermektedir. Hatta Çin'deki akademik camiada Etiyopya için "Afrika'nın Çin'i" tabirini kullanmaktadır (Natulya, 2018). Etiyopya pek çok kez uluslararası siyasette Çin'i destekleyen adımlar atmış, Çin'in uluslararası kamuoyundaki sorunlu konularında (Tibet ve Tayvan) Çin'den yana bir tutum sergilemiş ve bu desteklerinin karşılığı olarak da Çin'den ekonomik ve diplomatik destek görmüştür (Thakur, 2021). İki ülke arasındaki ilişkiler karşılıklı olarak iki devletin güçlenmesine katkı sağlamıştır. Etiyopya bölgesel anlamda gücünü

arttırmaktayken Çin, Etiyopya ile geliştirdiği ilişkiler ve ortaklıklar sayesinde hem bölgedeki gücünü hem de uluslararası siyasetteki gücünü arttırmaktadır.

Çin'in kültürel diplomasisini yürüten Konfüçyüs Enstitüleri Etiyopya'da faaliyetlerini yürütmekte ve Çin'in yumuşak gücünü bölgede sağlamlaştırmaktadır. Enstitünün çalışmaları ile elde edilen kazanımlar tek taraflı olarak yalnızca Çin'in kazanımı ile sonuçlanmamış aynı zamanda Etiyopya'nın kazanımlarını da içermiştir. Etiyopya'daki Konfüçyüs Mesleki Eğitim Enstitüsü, Çince dil öğretimini mesleki teknik eğitimle birleştiren bir eğitim modelini destekleyen "Çince + mesleki beceriler" özelliklerine sahip bir Konfüçyüs Enstitüsüdür. Son on yılda, ortak üniversiteler ile lisans ve yüksek lisans öğrencileri için zorunlu Çince kursları sunmanın yanı sıra, ayrıca ortak üniversiteler, Çinli işletmeler ve devlet kurumları için çok seviyeli karakteristik Çince kursları sunmaktadır (佩, 2019). Bu çalışmalar, ülkedeki nitelikli iş gücünü ve geleceğin yetişmiş Etiyopyalıların hayatlarına yapılan dokunuşlar ile Çin'in ülkedeki ve bölgedeki geleceği güçlendirmektedir.

Etiyopya'nın başkentinde olan Addis Ababa Üniversitesi Konfüçyüs Enstitüsü'nde, Çince dil kurslarına ek olarak, bölgede Çin festivalleri kutlamakta, çeşitli kültürel konferanslar gibi farklı kültürel projeler yürütülmekte, yerel halkı ve öğrencileri iki halk arasındaki değişimleri teşvik etmek amacıyla yaz kamplarına vs. katılmak Çin'e davet etmektedirler (KKNEWS, 2021). Kültürel diplomasi, doğrudan yetişen nesil ve halk üzerinde etkili kılınmak istenmektedir. Böylelikle Etiyopya'nın geleceğindeki Çin varlığı güçlenmiş olacaktır. Çin, bugünün çalışmaları ile yarının dünyasını inşa etmek için yumuşak gücünü bir araç olarak kullanmaktadır. Etiyopya üzerindeki yumuşak gücünün kültürel ayağı ülkedeki Konfüçyüs Enstitüleri üzerinden yürütülmüş ve doğrudan Çin devletinin yönlendirmeleri ile Çin'in çıkarları gözetilmiştir.

Çin-Etiyopya ilişkilerindeki bir başka etkili olunan alan Çin'in ekonomik faaliyetleri ve Etiyopya pazarına girişidir. Etiyopya, Çin'i ekonomik yardım ve yatırımların yanı sıra tarım makinelerine ve ulaşım erişim yoluyla milyonlarca küçük girişimciyi yoksulluktan kurtarabilecek ucuz teknolojiler olarak görüyor. Bunun nedeni, Etiyopya'daki devlet politika yapımcılarının, ülkenin ekonomik faaliyetlerinde sürekli teknolojik ve endüstriyel iyileştirme ve yapısal dönüşüm olmadan ekonomik büyümenin sağlanamayacağını kavramalarıdır. Ayrıca Etiyopya, Çin'i tarımsal ürünleri için geniş bir pazar ve dolayısıyla nüfusun yaklaşık yüzde 80'ini oluşturan köylülerin yaşamlarını iyileştirmek için bir araç olarak görmüştür (Tsfaye, 2019). Çin, Etiyopya halkının hayatını etkileyen noktalarda önemli bir aktör olması ve bu önemini sert güce başvurmadan yapıyor olması Çin devletinin bölgede geleceğe dönük büyük kapasiteler inşa edebilmesine olanak sağlamaktadır. Etiyopya halkının yaşam standartlarını yükseltebilmek için Çin'i önemli bir aktör ve fırsat olarak görmesi Çin'in yumuşak gücünün başarısını göstermektedir. Aynı zamanda bu durum Çin'in yumuşak gücü kullanmadaki yöntemini de göstermektedir. Uygulanan yumuşak güç

politikalarından yalnızca Çin'in değil karşılıklı bir kazanımın var olduğu bir uygulamanın takip edildiği görülmektedir.

Çin yine Etiyopya için önemli olan meselelerden birinde Etiyopya lehine gücünü ve maddi desteğini ortaya koymuştur. Büyük Rönesans Barajı diye adlandırılan ve Nil Nehri üzerine inşa edilen barajın yapımında Etiyopya'ya gerekli desteği sağlamıştır. Nil'e komşu olan devletler ile büyük tartışmalara neden olmuş olsa da Çin, barajın inşa sürecinde Etiyopya'ya gerekli desteği göstermiştir (Yücel, 2019). Etiyopya'da başkent ile Cibuti arasına kurulacak olan tren hattı için de yine Çin 4 milyar dolar değerinde bir ekonomik destek oluşturmuştur (Yılmaz, 2021: 362-362). Etiyopya'nın başkentini diğer şehirlere bağlayan kara yollarının inşası Çinli firmalar tarafından gerçekleştirilmiştir. Başkent Addis Ababa'da bulunan Afrika Birliği genel merkez binasının inşasında da yine Çin'in desteğini olmuştur (Yıldız, 2018). Ekonomik anlamda Etiyopya üzerinde bir hayli etkili olabilmiş olan Çin, güçlü bir ekonomiye sahip devlet imajı ile bölgede bir Çin cazibesi inşa edebilmenin yanında Afrika Birliği'nin merkezi konumundaki bölgede etkili olarak tüm kıtada etkili bir güç olabilmeyi yumuşak gücüyle sağlamıştır.

Çin'in Kuşak Yol Projesi'nin ana sloganı, ülkeler arasındaki ekonomik iş birliğini birbirine bağlamak ve artırmaktır. Esas olarak bu ülkeler Asya, Afrika ve Avrupa'dandır. Kuşak Yol kapsamında, otoyolların, deniz limanlarının, demiryollarının, elektrik şebekelerinin ve diğer çok amaçlı projelerin geliştirilmesi yoluyla kıtalararası ölçekte bağlantı ve iş birliğini geliştirmek amaçlanmaktadır. Kuşak Yol'un Doğu Afrika da dahil olmak üzere Etiyopya'ya ekonomik kalkınma getirdiğini gözlemlenmiştir. Kuşak Yol Projeleri, genç vasıflı ve vasıfsız çalışanlar için istihdam fırsatları oluşturmuş, böylece Etiyopya'da insanların sosyoekonomik durumunu iyileştirmiştir. Çin bu kapsamda Etiyopya'nın can damarı olacak Aden Körfezi'ne karayolu ve demiryolu bağlantısı inşa etmektedir. Çin Exim Bank bu projeyi inşa etmek için 4,2 milyar ABD doları tutarında bir krediyi finanse etmiştir (Bharti, 2023). Çin'in Kuşak Yol Projesi aracılığıyla Etiyopya'daki yatırımları ekonomik kalkınmaya ve altyapının iyileştirilmesine katkıda bulunmuştur. Bu durum, Çin'in Etiyopya'nın büyümesine ve modernleşmesine katkıda bulunduğu dair olumlu algıyı teşvik ederek Çin'in yumuşak gücünü artırabilir. Etiyopya'ya yatırım, Çin ile Etiyopya arasındaki diplomatik bağları güçlendirebilir. Bu diplomatik etkileşim, Çin'in küresel sahnede güvenilir ve destekleyici bir ortak olarak olumlu imajına katkıda bulunabilir. Çin, Etiyopya'daki yatırımlarının olumlu yönlerini vurgulamak için medyayı kullanabilir. Bu, kamuoyunu şekillendirebilir ve Çin'in hayırsever bir aktör olarak imajını güçlendirebilir.

Etiyopya örneğinde görüldüğü üzere Çin'in yumuşak gücü hem uygulama metodu ile hem de yumuşak güç araçlarının kontrolü ile planlı bir şekilde uzun vadede Çin'in gelecekteki gücünü arttırmak ve sağlamlaştırmak doğrultusunda uygulanmıştır. Afrika ve Etiyopya örneğinin incelenmesinden anlaşılacağı üzere Çin, yumuşak gücü ile

kendisi için geniş bir nüfuz alanı elde etmiş ve bu gücünü küresel siyasette lehine kullanmıştır.

11. SONUÇ

Güç kavramı çevresinde, Çin'in dünya siyasetindeki tarihi köklerinden günümüze kadar olan süreçteki gücü anlamlandırmasını ve uygulamadaki örnekleri inceledi. Bu doğrultuda sert güç araçları ile yumuşak güç araçlarının kullanımı arasındaki fark yumuşak gücün kullanımı açıklanan örneklerde kendini göstermektedir. Örneğin Batılı sömürgeci güçlerin Afrika'daki sert güç içeren siyasetleri kaotik bir ortam ve miras oluşmasına neden olmuştur. Ancak günümüzde Çin'in aynı kıtada yumuşak güç ile varlık göstermesi ve karşılıklı kazan kazan düşüncesi ile ilişkiler kurması yumuşak gücün çatışmadan uzak, taraflar arasında belirli ölçülerde mutabık kalınmış bir ortam oluşması iki güç kavramı arasındaki farkı açıkça göstermektedir. Böylelikle Çin, 19. yüzyılda küresel siyasetin başlıca aktörleri olabilmiş devletlerden farklılaşarak sömürgeci bir anlayıştan ziyade, günümüzdeki dünya siyasetindeki yükselişi daha çok yumuşak güç ile gerçekleşmektedir.

Dünya siyasetinde ABD'nin izlediği yoldan farklılaşarak Çin, kendi sınırlarının ötesinde sert güç araçlarına başvurmadan ziyade yumuşak güç araçlarını ön plana çıkarmaktadır. Kendi sınırlarında ve bölgesinde sert güç unsurlarını, egemenliğini korumak adına başvurmaktadır. Ancak ABD'nin aksine sınırlarından çok uzak bölgelerde ve ülkelerde sert güç unsurlarına başvurmayı tercih etmemektedir. Bu da Çin'in yumuşak gücünün önemini ortaya çıkarmaktadır.

Çin'in yumuşak gücünün anlaşılabilmesi adına incelenen Afrika Kıtası örneği ve mikro ölçekte incelenen Etiyopya vakası Çin yumuşak gücünü göstermektedir. 1970'li yıllarda, uygulamaya başladığı yumuşak güç faktörünün kazanımlarını uluslararası kamuoyunda Afrikalı devletlerden aldığı destek ile gören Çin, bu tarihten sonra da kıta ülkeleri ile kurduğu münasebetlerde kültürel diplomasi ve kamu diplomasisi araçlarını öne çıkarmıştır. Bölgede izlediği politikalarda bahsi geçen yumuşak güç araçlarına başvurması nedeniyle kıta ülkeleri tarafından herhangi bir tehdit algılanması oluşmamış ve Çin uzun yıllar Afrika ile olan münasebetini sürdürmüştür. Bu münasebet neticesinde Çin kıtanın en büyük ticari ortağı olmuştur ve yumuşak gücü sayesinde Afrika'da elde ettiği kazanımlar ile küresel siyasette güç kazanmış ve bir kapasite inşa etmiştir.

Çin'in Etiyopya üzerindeki yumuşak gücü, ekonomik işbirliği ve özellikle Kuşak ve Yol Projesi aracılığıyla, Etiyopya'nın altyapısına ve ekonomik büyümesine katkıda bulunarak Çin'in Etiyopya'nın kalkınmasına katkıda bulunan bir ülke olduğu yönünde olumlu bir algı oluşturmuştur. Etiyopyalı öğrencilere yönelik burslar gibi kültürel ve eğitimsel alışverişler, insanlar arası bağlantıları güçlendirmiş ve Çin'e yönelik olumlu bir bakış açısına katkıda bulunmuştur. Çin'in Etiyopya ile diplomatik bağları yıllar geçtikçe güçlenmiş ve güvenilir bir ortak imajı kazanmıştır. Karayolları, demiryolları

ve sanayi bölgeleri gibi altyapı geliştirmeleri Etiyopyalıların günlük yaşamlarını iyileştirmiş ve Çin'e ilişkin olumlu algıyı arttırmıştır. Sağlık diplomasisi ile özellikle COVID-19 salgını sırasında Çin, sağladığı destekler ile ülkedeki etkisini daha da arttırmıştır. Çin'in uluslararası forumlarda Etiyopya'ya verdiği diplomatik destek, iki ülke arasındaki siyasi bağları güçlendirmiştir. Çin'in çeşitli küresel konularda Etiyopya ile uyumu, Etiyopya'nın diplomatik duruşunu güçlendirmiş ve Çin'e uluslararası ilişkilerde stratejik bir müttefik sağlamıştır.

KAYNAKÇA

AKALIN, U. ve YİĞENOĞLU, K. (2018), “İktisadi Açıdan Çin Afrika İlişkilerinin Deęerlendirilmesi”, *Akademik Bakış Dergisi*, Sayı 65, 395-406.

ARMAOĞLU, F. (2019), *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi*, İstanbul, Kronik Kitap.

AYDEMİR, E. (2019), “Çin'in Küresel Bir yumuşak Güç Hareketi: CGTN'nin İncelenmesi”, *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, Cilt 7, Sayı 19, 260-275.

BALCI, A. ve KARDAŞ, Ş. (2015), *Uluslararası İlişkilere Giriş*, İstanbul, Küre Yayınları.

BAYRAM, M. ve EMİROĞLU, H. (2016), “Afrika'da Artan Çin Nüfuzunun Çok Yönlü Sonuçları”, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl 4, Sayı 28, 501-516.

BHARTİ, M.S. (2023), “The Sustainable Development and Economic Impact of China's Belt and Road Initiative in Ethiopia”, *East Asia*, Cilt 40, 175-194.

CEYLAN, N. “Çin'in Afrika Yatırımları ve Bölgedeki Amaçları”, Erişim Tarihi: 20.12.2021. <https://ugsam.org/cinin-afrika-yatirimlari-ve-bolgedeki-amaclari/>

Chinese İnternational Education Foundation, “*全球网络*”, Erişim Tarihi: 17.12.2021. <https://cief.org.cn/qq>

Confucius İnstitut, “*孔子学院在法国的目标和使命*”, Erişim Tarihi: 17.12.2021. <https://www.institutconfucius.fr/cn/qui-sommes-nous/objectifs-et-missions>

DAĞLI, O. “*Afrika'da Çin'in Yükselişi ve Stratejik Hedefleri*” Erişim Tarihi: 20.12.2021. <https://www.aa.com.tr/tr/analiz-haber/afrikada-cin-in-yukselisi-ve-stratejik-hedefleri/1240987>

FİSHMAN, T. (2006), *Çin Inc.*, İstanbul, Klan Yayınları.

JAKHAR, P. “*Confucius Institutes: The growth of China's Controversial Cultural Branch*” Erişim Tarihi: 17.12.2021. <https://www.bbc.com/news/world-asia-china-49511231>

- KKNEWS, “*中国医疗队与埃塞俄比亚孔子学院学生进行文化交流原文網址*”
Erişim Tarihi: 20.12.2021. <https://kknews.cc/zh-sg/education/nyx65m2.html>
- KURTZER, J. “*China’s Humanitarian Aid: Cooperation amidst Competition*”
Erişim Tarihi: 17.12.2021. <https://www.csis.org/analysis/chinas-humanitarian-aid-cooperation-amidst-competition>
- KİSSİNGER, H. (2020), *Çin Dünden Bugüne Yeni Çin*, İstanbul, Kaknüs Yayınları.
- KİMAİTİ, Z. (2016), “*Uluslararası İlişkilerde Yumuşak Güç ve Çin’in Yumuşak Gücü*”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- MARCUS, H. “*Ethiopia*” Erişim Tarihi: 20.12.2021
<https://www.britannica.com/place/Ethiopia>
- MÜHLHAHN, K. (2019), *Making China Modern: From the Great Qing to Xi Jinping*, London, Harvard University Press.
- NAİM, M. (2018), *Gücün Sonu*, İstanbul, Pozitif Yayınevi.
- NATULYA, P. “*Grand Strategy and China’s Soft Power Push in Africa*”, Erişim Tarihi: 20.12.2021. <https://africacenter.org/spotlight/grand-strategy-and-chinas-soft-power-push-in-africa/>
- NOYA, J. (2005), “*The Symbolic Power of Nations*”, *Real Instituto Elcano, Working Paper(WP) Place Branding* Vol. 2, 1, 53–67.
- OKTAY, F. (2020), *Çin Yeni Büyük Güç ve Değişen Dünya Dengeleri*, İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- ÖNAL, B. (2020), “*Çin’in Kültürel Diplomasisi: Konfüçyüs Enstitüleri’nin Rolü ve Eleştiriler*”, *International Journal of Politics and Security*, Cilt 2, Sayı 4, 217-245.
- ÖZAY, M., “*Çin Kültür Devrimi’yle Hesaplaşamıyor*”, Erişim Tarihi: 10.12.2021.
<https://www.aa.com.tr/tr/analiz-haber/cin-kultur-devrimiyle-hesaplasamiyor/573140>
- 佩, 李, “*李玉和受邀走进埃塞俄比亚职业教育孔子学院讲座*”, Erişim Tarihi: 20.12.2021. https://www.sanqin.com/2019-12/20/content_8115069.html
- SCOBELL, A., vd., “*China’s Grand Strategy: Trends, Trajectories, and Long-Term Competition*”, Erişim Tarihi:21.12.2021.
https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR2798.html
- TEMPORAL, P., “*Global Soft Power Index 2020*” Erişim Tarihi: 20.12.2021.
<https://brandirectory.com/globalsoftpower/download/brand-finance-global-soft-power-index-2020.pdf>

TESFAYE, A., “China-Ethiopia Relations and the Horn of Africa” Erişim Tarihi: 20.12.2021. <https://www.ispionline.it/en/publication/china-ethiopia-relations-and-horn-africa-23968>

THAKUR, M., “Building on Progress? Chinese Engagement in Ethiopia” Erişim Tarihi: 20.12.2021. <https://saiia.org.za/research/building-on-progress-chinese-engagement-in-ethiopia/>

The Soft Power 30, “What Is Soft Power”, Erişim Tarihi: 10.12.2021. <https://softpower30.com/what-is-soft-power/>

TORRES, D., “China’s Soft Power Offensive” Erişim Tarihi: 17.12.2021. <https://www.politico.eu/article/china-soft-power-offensive-confucius-institute-education/>

ULUÇER, L., “Çinli Müslüman Amiralin Bitmeyen Yolculuğu” Erişim Tarihi: 13.12.2021. https://www.bbc.com/turkce/izlenim/2012/08/120803_china_zheng

United Nations Development Programme, “China's Humanitarian Aid”, Erişim Tarihi: 17.12.2021. https://www.cn.undp.org/content/china/en/home/library/south-south-cooperation/issue-brief--china-s-humanitarian-aid.html?utm_source=EN&utm_medium=GSR&utm_content

VURAL, A. (2017), “Yumuşak Güç Stratejisi Çerçevesinde Çin’in Afrika Politikası”, *Avrasya Etüdüleri Dergisi*, Cilt 51, Sayı 1, 123-152.

YALÇIN, H.B. (2018), *Ulusal Güvenlik Stratejisi*, İstanbul, SETA.

YILDIRIM, E. (2019), “Yumuşak Güç Kavramı Bağlamında Çin’in Sahraaltı Afrika’ya Yönelik Kamu Diplomasisi Faaliyetleri”, *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, Cilt 11, Sayı 18, 2373-2403.

YILDIZ, A., “Çin’in Yumuşak Güç Unsurları”, Erişim Tarihi: 17.12.2021. https://insamer.com/tr/cinin-yumusak-guc-unsurlari_3794.html

YILDIZ, F., “Etiyopya’daki Çin: Algı Siyaseti ve Pekin’in Faaliyetleri”, Erişim Tarihi: 20.12.2021. <https://afam.org.tr/etiopyadaki-cin-almi-siyaseti-ve-pekinin-faaliyetleri/>

YILMAZ, S. (2021), Bir Kuşak Bir Yol Projesi Bağlamında Afrika Ülkelerini Bekleyen Muhtemel Tehlikeler”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 20, Sayı 77, 356-368.

YUSUF, A.A. ve ALKAN, M.N. (2020), “Afrika Boynuzu’nda Politik ve Ekonomik Bir Güç Olarak Çin Halk Cumhuriyeti”, *Bölgesel Araştırmalar Dergisi*, Cilt 4, sayı 2, 218-253.

YÜCEL, O.K., “Nil Havzası Hidropolitikinde Çin Faktörü: Mısır Hegemonyasının Sonu mu?”, Erişim Tarihi: 20.12.2021. <https://afam.org.tr/nil-havzasi-hidropolitiginde-cin-faktoru-misir-hegemonyasinin-sonu-mu/>